

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ایران و انقلاب اسلامی

فراسوی مرزها

ایران و انقلاب اسلامی فراسوی مرزها

مدتی این مثنوی تأخیر شد

یاد آوران بر این باورند که اگر بتوانند فهرستی جامع از انعکاس اخبار و مقالات مربوط به ایران و اسلام و احیاناً جهان اسلام را - در روزنامه ها و مجلات معتبر و یا پر تیراژ جهان - در اختیار خوانندگان یاد قرار دهند، گام مهمی در جهت فراهم ساختن زمینه های پژوهش در تاریخ معاصر برداشته اند.

با چنین انگیزه ای بود که چندی پیش به اقدامی شتابزده دست زدیم و صفحه را با عنوان ایران و انقلاب اسلامی فراسوی مرزها را در شماره ۱۷ این فصلنامه گشودیم. اینک با توجه به حجم مطالب یاد، بر این شدیم تا اینگونه مقالات^(۱) را جداگانه با عنوان ضمیمه یاد منتشر سازیم، چرا که اولاً حجم مطالب و مقالات مربوط به ایران و اسلام در اشپگل بیش از ظرفیت یاد می باشد^(۲) و ثانیاً مطالب و مقالات ترجمه شده، برای پژوهشهای تاریخی مفید، ارزش چاپ جداگانه را دارد.

(۱) مقالات ایران و اسلام، از مجله آلمانی اشپگل، و قدیمی ترین روزنامه جهان یعنی روزنامه تایملندن.

(۲) مگر اینکه برای نشر تدریجی آنها در یاد، سالها حوصله کنیم و پژوهشگران را در دستیابی به این زمینه های ارزشمند تشنه بگذاریم.

نخستین حرف

از نخستین روزنامه جهان

اگر بتوان روزنامه‌تایمز را نخستین روزنامه‌جهان دانست، آنچه را اینک می‌خوانیم، سر مقاله، حرف اول یا نخستین حرف است از نخستین روزنامه‌جهان. در این زمینه نمی‌توانیم به اطلاعات موجود بسنده کنیم، ولی این اطلاعات به ما می‌گوید:

پیش از تایمز نشریه‌های ادواری زیادی در لندن و در جای جای جهان منتشر می‌شده است، و دگرگونی‌های بسیاری را نشریه‌های ادواری جهان پس پشت گذاشته‌اند تا پدیده‌ای به عنوان روزنامه در عرصه‌مطبوعات پیدا شده است. در مثل روزی که تایمز انتشار یافت هفت نشریه‌روزانه دیگر نیز تنها در لندن منتشر می‌شد ولی آنچه تایمز را از آن نشریه‌ها امتیاز می‌بخشید این بود که مخاطب هر يك از آن نشریه‌ها قشر خاصی از جامعه بودند و از این روی شاید بهتر باشد که چنان نشریه‌های روزانه‌ای را بولتین بنامیم. به هر حال منظور ما از روزنامه نشریه‌روزانه‌ای است که:

۱- مخاطب آن تمامی قشرهای جامعه باشند.

۲- به خاطر همین فراگیری، تنوع مطالب و مقالات در آن چنان باشد که هیچ

قشری خود را از آن بی‌نیاز نداند.

با این همه باید پذیرفت که در این زمینه نیاز به پژوهش گسترده تری است.

اینک این شما و این حرف اول یا سرمقاله روزنامه تایمز:

خطاب به مردم

انتشار روزنامه ای جدید در این روزهایی که روزنامه های متعدد دیگری منتشر شده است و مورد تأیید عموم نیز قرار گرفته اند مسلماً کار پر زحمتی است و هیچکس از مشکلات آن آگاه تر از خود من نیست. معذالک این امید دلگرم کننده را بخود می دهم که ماهیت هدفی که بر اساس آن این روزنامه منتشر خواهد شد حداقل از استقبال متوسط مردم بهره مند شود. ولی دعوی من برای این دلگرمی هر چند هم محکم بنظر رسد باید در معرض بررسی تریبون افکاری قرار گیرد که شخصی قضاوت نکنند. من اکنون این دعوی را با احترام به آن تریبون ارائه می نمایم و مردم در باره خوبی یا بدی آن قضاوت خواهند کرد. قصد من به هیچ وجه آن نیست که از روزنامه های شناخته شده با صلاحیت که اکنون وجود دارند بدگوئی کنم. همین کافی است که این روزنامه ها قشری از خوانندگانی را خشنود کنند که اداره کنندگان آنها مایلند شایسته تحسین آن قشر باشند. معذالک یقیناً بعضی از بهترین، محترم ترین و مفیدترین اعضای جامعه بارها شکایت کرده اند(و دلایل شکایت آنان هنوز وجود دارد) که با نقص های جدی که در طرحهای روزنامه های تأسیس شده فعلی وجود دارد، آنان از بسیاری از امتیازاتی که باید بطور طبیعی از انتشارات روزانه نشریات بدست آورند محروم شده اند. بعضی از این روزنامه ها شهرت خود را مدیون منعکس کردن گزارشات طولانی و دقیق مجلس که بدون شك با توانائی فراوان انجام می شود و ارائه آنها با شوق و شوری قابل تمجید به کسانی که می توانند وقت زیادی صرف خواندن ده، دوازده ستون از بحث های مجلس بنمایند هستند. روزنامه های دیگری بطور اصولی به سیاستهای روز توجه دارند و رضایت خاطر طبقات بیشمار سیاستمدارانی را فراهم می آورند که به برکت شرایط آسان زندگیشان کار دیگری جز

نظاره‌گری بر کارهای وزراء در داخل کشور یا در خارج ، و تلاش برای یافتن اهرم‌های مخفی که دستگاه عظیم دولت را در هر کشور و امپراطوری جهان بحرکت در می‌آورد ندارند .

روزنامه ای هست که به هیچ وجه در حرفه روزنامه های معاصر خود دخالت نمی‌کند . این روزنامه در رابطه با بحث های انجام شده در مجلس طوری بر خورد می‌کند که گوئی این بحث ها اسرار مقدسی هستند که مطرح کردن آنها برای مردم عوام بی حرمتی است و دست کمی از خیانت ندارد و بدین جهت وفاداران از آنها دوری می‌جوید و تقریباً فقط به تبلیغات می‌پردازد که نتیجتاً ، اگر چه بسیار سودمند است به هیچ وجه روزنامه سرگرم کننده ای نیست . بدین ترتیب بنظر می‌رسد هر روزنامه ای که در لندن چاپ می‌شود فقط ویژه قشر خاصی از مردم تدارك دیده شده است ، به طوری که اگر قرار باشد قشری از مردم نشریه مورد علاقه خود را با نشریه دیگری تعویض کند ، این مبادله ، انزجار و نارضایتی همه را فراهم خواهد آورد . آنوقت سیاستمدار چیزی برای سرگرمی جز داد و ببیدادهائی که بر سر مسائل ناچیز در مجلس صورت می‌گیرد ، یا ستایش از مردان و اقداماتی که مورد نفرت اوست ، یا خواندن افتراهایی که به افراد مورد احترام وی زده می‌شود نخواهد داشت .

شخصی که بحث های مجلس برایش بالاترین لذتهاست ، با خواندن پیش بینی های سیاسی پیرامون اقداماتی که در بارهای مختلف اروپا ممکن است انجام دهند کسل خواهد شد ، یا يك صفحه کامل آگهی که هیچ ارتباطی به او ندارد انزجار وی را بر می‌انگیزد . درحالیکه يك دکاندار ساده که می‌خواسته برای کسب خود محل مناسب پیدا کند و یا فرد مشتاقی که روزنامه را به این امید می‌خرد تا آگهی های آن وی را برای یافتن مسکن مناسبی راهنمائی کند ، زحمت بیهوده ای کشیده و روزنامه ای خریده است که پر از بحث های صورت گرفته در مجلس یا مقالات سیاسی و نظراتی است که برای گرفتاریهای وی جهت یافتن مسکن یا محل کار مناسب کوچکترین راهنمائی نبوده است .

روزنامه ای که مانند این نشریه بر اساس اصول واقعی و طبیعی تهیه شود باید دفتر ثبت دورانها و نگارنده وفادار همه انواع اطلاعات باشد. چنین روزنامه ای نباید در انحصار هیچ موضوع ویژه ای قرار گیرد، بلکه مانند يك سفره گسترده باید برای هر ذائقه ای چیزی مناسب در آن باشد. ابراز نظر پیرامون اوضاع کشور خودمان و دربارهای خارجی باید برای خواننده علاقمند به سیاست انجام گیرد، بحث های مجلس برای آن دسته از خوانندگانی که به خاطر سرگرمی یا کسب اطلاع بویژه بدین گونه بحث ها علاقمند هستند گزارش شود، و نسبت به مسائل تجاری که از طریق آگهی ها اینچنین افزایش می یابند نیز توجه خاص مبذول شود. مدتهاست که مردم در انتظار چنین روزنامه ای که همه این امتیازات را در خود جمع کرده و از افراط گریها خود را دور نگاهداشته و میانه روی اختیار کند هستند چنین منظوری در روزنامه (UNIVERSAL REGISTER) بر آورده شده که بزرگترین هدف آن ایجاد تسهیل در معاملات تجاری بین بخشهای مختلف جامعه است که بوسیله آن، کانال اعلاناتی که وقایع زمان ما را ثبت می کند و مسائل بحث های جلسات مجلس، به اختصار شرح داده می شود.

این علاقه صاحبان روزنامه ها کمتر از علاقه مردم نیست که مخبرین آگهی ها باید تشویق شوند، با اینهمه این علاقه خصوصی صاحبان روزنامه ها غالباً در مقابل بحث های مجلس قربانی شده و ضربات بزرگی به تجارت وارد می آید، زیرا طویل بودن این مباحثات سبب به تأخیر انداختن انتشار روزنامه ها می شود که به علت شرح مفصل آنها، امتیازات ناشی از انواع اطلاعات، با وجود قابل قبول بودنشان، غالباً بدلیل تأخیر در ارائه و ایجاد مزاحمت برای مردم در تجارت، موازنه خود را از دست می دهند. این مزاحمتها زیاد و بی شمار است و اینها معمولاً زمانی اتفاق می افتد که مجلس تا پاسی از نیمه شب در باره مسائل مهم به مباحثه مشغول بوده و لذا روزنامه هائی که نطق های اعضای پارلمان را بطور مفصل و آشکار گزارش می دهند نمی توانند تا قبل از ظهر روز بعد منتشر شوند، حتی بعضی اوقات این

مباحث دیر به مطبوعات فرستاده شده است که نتیجتاً صاحبان گروه‌های علاقمند به فروش بطور کلی ضرر می‌بینند، زیرا اعلاناتی که برای مردم منتشر می‌شود تا در فروشهای عمده روز در ساعات ۱۰ یا ۱۲ شرکت کنند، در روزنامه دیده نمی‌شود که این امر به دلیل انتشار چند ساعت دیرتر روزنامه پیش آمده است، از همان منبع مزاحمت دیگری ایجاد می‌شود که گاهی لازم می‌شود فروشهای عمده بعد از اینکه اعلان شده‌اند به عقب بیفتند ولی اخطار لغو آنها دیر در روزنامه ظاهر می‌شود، و این به دلیل آنست که روزنامه هائی که باید آنها را چاپ کنند، دیر وقت منتشر می‌شوند و لذا مردمی که اعلان قبلی را مطالعه کرده‌اند، بعلت حضور در سر وقت اعلان شده دچار مزاحمت می‌شوند. هدف «یونیورسال رجیستر» جلوگیری از ایجاد چنین مزاحمت هاست، بدون آنکه خوانندگان را از آنچه در پارلمان می‌گذرد محروم سازد. بنابراین تصمیم گرفته شده است که مباحثات باید بطور مرتب در روزنامه گزارش شود. ولی از طرف دیگر انتشار این مباحثات نباید سبب تأخیر و ایجاد پیش داوری در کسبه شود. به نطق‌ها ابعاد وسیع داده نخواهد شد. اگر چه لب مطالب حفظ شده ولی قسمتهای غیر جالب آن حذف خواهد شد. بدین ترتیب من قادر خواهم بود این روزنامه را در ساعات اولیه روز منتشر نمایم و پیشنهاد می‌کنم هر بامداد در ساعت ۶ این کار مرتباً انجام شود. بنابراین «یونیورسال رجیستر» بر (DAILY ADVERTISER) این امتیاز را خواهد داشت که گر چه صبح زود منتشر می‌شود، حاوی شرح مفصل جلسات پارلمان در شب قبل که هرگز در (DAILY ADVERTISER) یافت نخواهد شد باشد و افتخار داریم در مقایسه با دیگر روزنامه‌های صبح، روزنامه ما حاوی مسائل مورد بحث در مجلس باشد بدون آنکه طول کلامی را که در دیگر روزنامه‌ها دیده می‌شود (و کسبه نمی‌توانند وقتی برای خواندشان پیدا کنند) داشته باشد و با همه اینها خیلی هم زودتر روزنامه را منتشر نمایم.

امید می‌رود این شرایط به «یونیورسال رجیستر» ادعای برخورداری مساوی از

علاقه عمومی در مقایسه با روزنامه های درج کننده مباحث مجلس ونیز بخش تجارت متروپل را بدهد که تصور هم می رود این به نفع مردم باشد که آن را ترجیح دهند.

بخش عمده ای از طرح این روزنامه آنست که به منظور ایجاد تسهیلات طرفهای آگهی دهنده آگهی های آنها حتماً در همان روزی که ارجاع شده اند چاپ شوند، مشروط بر آنکه این آگهی ها به موقع به دفتر روزنامه تحویل داده شوند و اعتبار روزنامه در گرو رعایت این امر خواهد بود و چنانچه این اصل اساسی و بنیادین آن مورد تخلف قرار گیرد، بجز در مواردی که قطعاً الزامی باشد و تدابیر انسانی نتواند از آن جلوگیری بعمل آورد ادعای طلب رضایت مردم رد خواهد شد.

در اینجا تقاضا دارم این نکته درك شود که من قصد ندارم از کلمه الزام بعنوان راه گزینی که با توسل به آن خود را از تعهداتم آزاد نمایم استفاده کنم، منظور من از بکار گرفتن آن کلمه، الزامی است که ناشی از حوادثی که گاهی اوقات در کار چاپ بوجود می آید و حتی محتاط ترین افراد هم گاهی نمی توانند از آنها در امان بمانند می باشد. ولی اکنون برای آنکه گرفتاریهای خود را کوچک کنم قصد دارم هر وقت که طول مباحث مربوط به دولت، بحث های مجلس و غیره مانع از درج کلیه آگهی هائی که قول داده شده در آن روز در يك برگ روزنامه بچاپ برسد بشود، نصف برگ روزنامه دیگر اضافه کرده و آگهی ها را در آن چاپ نموده و بدون دریافت پول اضافی در اختیار مشتریان قرار دهم. به خاطر مشکلاتی که مردم برای دریافت جا جهت درج اعلاناتشان حتی در (DAILY ADVERTISER) داشته اند و به ویژه به خاطر غیر ممکن بودن درج سریع اعلانات در بعضی از مواقع سال، شاید بتوان پذیرفت که این مقررات اتخاذ شده توسط روزنامه «یونیورسال رجیستر» این روزنامه را مورد توجه و جلب حمایت عموم قرار خواهد داد.

این مسائل، گرچه به نظر من مفید هستند، ولی تنها دلایلی نیستند که من برای موفقیت به آنها دل بسته باشم. به خود می بالم که به خاطر بهبود فوق العاده ای که

در هنر چاپ ایجاد کرده ام باید ادعای مورد تشویق قرار گرفتن توسط مردم را داشته باشم. مزاحمت هائی که به دلیل نحوه کسالت بار پیشین حروفچینی لغات که به صورت تك تك نوشته می شد پیش آمده بود موجب شد که روش سریع تری تدبیر شود. متصل کردن چندین حرف بطوری که تایپ كل يك کلمه همانقدر کم وقت بخواهد که تایپ يك حرف، در نتیجه انعکاس همین ایده بود. ولی ایده متصل کردن حروف به یکدیگر فقط آغاز کار بود، نه اتمام آن و یا کمال مطلوب. می بایست يك دست حروف هم شکل شامل انواع لغات بجای انواع حروف ترتیب داده می شد، به طوری که يك حروفچین بتواند به همان آسانی که حروف قبلی را پیدا می کرد حروف بعدی را نیز پیدا کند. این کار بطور غیر قابل تصویری مشکل بود اما من آنرا به عهده گرفتم و با خوش شانسی تمام، پس از انجام آزمایش های بی شمار و تلاش بسیار بالاخره آنرا تحقق بخشیدم. اکنون همه زبان انگلیسی با اسلوب و بطور سیستماتیک در حروفچینی من ترتیب یافته است به طوری که اکنون کار چاپ نسبت به روشی که تاکنون بکار می رفت، با سرعت بیشتر و هزینه کمتر انجام می شود.

در تحقق این کمال، من صرفاً سود خود را در نظر نگرفته بودم بلکه می خواستم این اقدام برای جامعه نیز مفید باشد، و اکنون خوشحالم که می بینم از صنعت من جامعه نیز بطور قابل ملاحظه ای بهره مند خواهد شد. زیرا قصد دارم روزنامه «رجیستر» را نیم پنی زیر قیمتی که برای هر ۷ روزنامه از ۸ روزنامه صبح پرداخت می شود ارزانتر بفروشم. / ن

از سرمقاله که بگذریم، نخستین شمارهٔ تایمز دارای محتویاتی است که می توان آن را در دو محور خلاصه کرد:

۱- اخبار در زمینه های: هنر، اقتصاد و فرهنگ

۲- آگهی ها در زمینه های گوناگون

بدین ترتیب خرسندیم که وعده ای را که در شمارهٔ ۲۸ یاد به یاد آشنایان داده

بودیم عمل کردیم و صفحات یاد بار دیگر با یاد از یکی از اولین های جهان آراسته شد، ولی نه از آن دست اولین ها و آخرین هایی که پرونده آن در یک وحد اکثر دو شماره بسته می شد، که این رشته سری دراز دارد.

آری، تاکنون یاد آشنایان را تا حدودی با سابقه یکی از قدیمی ترین روزنامه های معتبر جهان آشنا کردیم و اینک فرصت خوبی است که فهرستی از مقالات این روزنامه در زمینه مسایل ایران، اسلام و تاحدودی جهان اسلام در هر شماره ارائه کنیم. امید که این اقدام گام اساسی باشد در راه:

۱- هر چه غنی ساختن یاد.

۲- فراهم کردن زمینه های پژوهش تاریخی.

۲- حکومت «تایمز»

این روزنامه در سال ۱۷۸۵ تحت عنوان «دیلی یونیورسال» «رجی ستر» توسط جان والتر ناشر تأسیس شد، و نام دائمی خود را در اول ژانویه ۱۷۸۸ بدست آورد: تایمز پول دوست، فقط پس از سال ۱۸۰۳ تحت مدیریت جان والتر دوم به روزنامه ای بزرگ مبدل شد. جان والتر دوم در سال ۱۸۴۷ درگذشت. این روزنامه به برکت سردبیرش توماس بارنز از ۱۸۱۷ تا ۱۸۴۱ و جانشینش «دلان» تا سال ۱۸۷۷ توانست از مشتریان بسیار و توانمندی حقیقتاً فوق العاده ای برخوردار شود. استقلال این روزنامه مسلم بود: از لحاظ سیاسی - بدون آنکه اعلام کند - تغییرات و اصلاحات را پذیرفت. تایمز در خارج از انگلستان نیز از اعتبار خاصی برخوردار بود. تیراژش از ده هزار نسخه در سال ۱۸۲۰ به چهل هزار در سال ۱۸۵۰ و به شصت هزار بعد از جنگ کریمه رسید. خبرنگارش دبلیو. اچ. راسل از وقایع جنگ کریمه گزارش تهیه می کرد و موجبات افزایش خوانندگان روزنامه را فراهم می آورد. برتری «تایمز» بر

رقبایش «مورینگ کرونیکل» (روزنامه آزادیخواهی که تا سال ۱۸۱۷ جمیزیری و بعد بلاک یعنی بهترین روزنامه نگاران «ویگ را گرد هم آورده بود) «مورینگ پست»، «مورینگ هرالد» «پلی نیوز» (که توسط چارلز دیکنس تأسیس شده بود)، «مورینگ ژورنال» (روزنامه محافظه کار و دنیا پرست که سرانجام متلاشی شد) محرز بود. طبیعتاً مبارزات سیاسی موجب افزایش روزنامه ها شد. بی تردید مهمترین روزنامه سیاسی «پلیتیکال رجی ستر» متعلق به ویلیام کوبت بود که از سال ۱۸۰۲ تا ۱۸۳۵ منتشر می شد. این روزنامه ارگان ادواری گرایش های رادیکال ودموکراتیک بود که تا سال ۱۸۱۹ موفقیت چشمگیری در محیط های مردمی داشت (پیش از آنکه به سبب مالیات تمبر قیمتش از دو پنس به شش پنس افزایش یابد). یکی از بدیع ترین اشکال مطبوعات انگلیسی مجله سیاسی از نوع «ادیمبورگ ریویو» آزادیخواه، «اکزامینر» ویگ (۱۸۰۸) و «کوآرتلی ریویو» بود که بوسیله والتراسکات در سال ۱۸۰۹ تأسیس شد. (۱)

نویسندگان: پیر اکبر- فرماند ترو

ترجمه: دکتر هوشنگ فرخجسته

چاپ اول: ۱۳۶۳

۲۱۲ ص.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نماینه سازی

تاریخ نگاری با بهره‌گیری از آرشیو کامپیوتری (۴) (قرارداد وین)

در شماره قبل مطالب مربوط به مذاکرات مجلس شورای ملی در تصویب لایحه الحاق به کنوانسیون وین (کاپیتولاسیون) را آوردیم، از آنجا که متن قرار داد در مذاکرات مجلس نبود و این مهم را نیز در سخنان برخی از مخالفین لایحه بوضوح می‌توان دید که نه تنها اصل قرار داد خوانده نشده، بلکه گوشه‌هایی از آنرا بصورت مجمل و مرموزانه بیان داشته‌اند.

از این ناخوشایندتر اینکه وقتی نخست وزیر در باره عدم چاپ بعضی از مواد کنوانسیون، مورد سؤال قرار می‌گیرد چنین پاسخ می‌دهد که:

این ماده ای است که در اینجا افتاده، بنده عرض می‌کنم که قسمتی از این ترجمه را فرض بفرمائید مترجمی اشتباه ترجمه کرده باشد، دولت و مجلس آنچه که وابستگی خودشان را به آن اعلام کرده‌اند اصل قرار داد بین المللی وین است ...

و این همه درحالی است که حتی برای مطالعه و بررسی همان ترجمه ناقص هم به نمایندگان مجلس^(۱) حداقل وقت قانونی را ندادند، و با طرح عجولانه آن ...

لذا تنها با تذکر این معنی که اصولاً عبارات انتخابی در اینگونه قرار داده‌ها را با آرشیوی لطیف می‌آریند تا افکار عمومی را از هدف وانگیزه اصلی آن باز دارند که این مقوله همانند گونه‌های دیگر استثماری و... آن می‌باشد و پر واضح است که: وقتی

می‌خواهند بر کشوری سلطه نظامی پیدا کنند با عنوان قرار دادها و پیمانهای همکاری دفاعی و کمکهای نظامی، و اگر سلطه اقتصادی... پیمانهای اقتصادی و کمکهای... و اگر برنامه سلطه و نابودی فرهنگ را... با پیمانهای فرهنگی... وجه زیبا فرمود امیر المؤمنین - علیه السلام - : « فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ مِنْ مِزَاجِ الْحَقِّ لَمْ يَخْفَ عَلَى الْمُتَرَادِينَ وَلَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لُبِّسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَانِدِينَ وَ لَكِنْ يُؤْخَذُ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ وَ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ فَيَمْرُجَانِ ... » .

... و اگر باطل از در آمیختن با حق تفکیک و خالص شود بر حق جویان پوشیده نمی ماند و اگر حق از پرسشها و آمیزش با باطل تفکیک و خالص شود زبانهای مردم معاند از قیل و قال در باره حق بریده می شود ولی مشتى از حق و مشتى از باطل را گرفته و درهم مخلوط می شود... » (۲)

و اینک با مختصر توضیحی که تقدیم شد، متن و ترجمه قرار داد کنوانسیون وین را برای یاد آشنایان درج می نمائیم:

ترجمه فارسی کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک

دول طرف کنوانسیون حاضر:

با تذکار این معنی که مردم همه کشورها از دیر باز به نظامات خاصی در مورد نمایندگان دیپلماتیک می باشند و با معرفت به مقاصد و اصول منشور ملل متحد در باره تساوی مطلق دولت ها و حفظ صلح و امنیت بین المللی و توسعه روابط دوستانه بین ملل، با اعتقاد به اینکه يك کنوانسیون بین المللی در باره روابط و مزایا و مصونیت های دیپلماتیک در بهبود مناسبات دوستانه بین کشورها هر چند طرز و اساس حکومت و اصول اجتماعی آنها تفاوت هائی با یکدیگر داشته باشد مؤثر خواهد بود، با اذعان به اینکه منظور از مزایا و مصونیت های مذکور فوق منتفع ساختن افراد نیست بلکه مراد تأمین حسن اجراء و ظایف مأموریت های دیپلماتیک به عنوان نمایندگان

می‌خواهند بر کشوری سلطه نظامی پیدا کنند با عنوان قرار دادها و پیمانهای همکاری دفاعی و کمکهای نظامی، و اگر سلطه اقتصادی... پیمانهای اقتصادی و کمکهای... و اگر برنامه سلطه و نابودی فرهنگ را... با پیمانهای فرهنگی... وجه زیبا فرمود امیر المؤمنین - علیه السلام - : « فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ مِنْ مِزَاجِ الْحَقِّ لَمْ يَخْفَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَكَوْنُ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لُبِّسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَانِدِينَ وَ لَكِنْ يُؤْخَذُ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ وَمِنْ هَذَا ضِعْفٌ فَيَمْرُجَانِ ... » .

... و اگر باطل از در آمیختن با حق تفکیک و خالص شود بر حق جویان پوشیده نمی ماند و اگر حق از پرسشها و آمیزش با باطل تفکیک و خالص شود زبانهای مردم معاند از قیل و قال در باره حق بریده می شود ولی مشتى از حق و مشتى از باطل را گرفته و درهم مخلوط می شود... » (۲)

و اینک با مختصر توضیحی که تقدیم شد، متن و ترجمه قرار داد کنوانسیون وین را برای یاد آشنایان درج می نمائیم:

ترجمه فارسی کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک

دول طرف کنوانسیون حاضر:

با تذکار این معنی که مردم همه کشورها از دیر باز به نظامات خاصی در مورد نمایندگان دیپلماتیک می باشند و با معرفت به مقاصد و اصول منشور ملل متحد در باره تساوی مطلق دولت ها و حفظ صلح و امنیت بین المللی و توسعه روابط دوستانه بین ملل، با اعتقاد به اینکه يك کنوانسیون بین المللی در باره روابط و مزایا و مصونیت های دیپلماتیک در بهبود مناسبات دوستانه بین کشورها هر چند طرز و اساس حکومت و اصول اجتماعی آنها تفاوت هائی با یکدیگر داشته باشد مؤثر خواهد بود، با اذعان به اینکه منظور از مزایا و مصونیت های مذکور فوق منتفع ساختن افراد نیست بلکه مراد تأمین حسن اجراء و ظایف مأموریت های دیپلماتیک به عنوان نمایندگان

دولت ها می باشد،

با تأکید این نکته که در مورد مسائلی که ضمن مقررات این کنوانسیون صریحاً تعیین تکلیف نشده است قواعد و عرف و عادت حقوق بین الملل همچنان حاکم خواهد بود، نسبت به مواد زیر توافق نمودند:

ماده ۱

در این کنوانسیون معانی اصطلاحات زیر بشرحی خواهد بود که ذیلاً تصریح شده است:

الف - اصطلاح «رئیس مأموریت» یعنی شخصی که از طرف دولت فرستنده مأمور انجام وظیفه در این سمت می شود.

ب - اصطلاح «اعضاء مأموریت» یعنی رئیس مأموریت و کارمندان مأموریت.

ج - اصطلاح «کارمندان مأموریت» یعنی کارمندان دیپلماتیک، کارمندان اداری و فنی و خدمه مأموریت.

د - اصطلاح «کارمندان دیپلماتیک» یعنی آن دسته از کارمندان مأموریت که دارای سمت دیپلماتیک می باشند.

ه - اصطلاح «مأمور دیپلماتیک» یعنی رئیس مأموریت یا یکی از کارمندان دیپلماتیک مأموریت.

و - اصطلاح «کارمندان اداری و فنی» یعنی آن دسته از کارمندان مأموریت که به امور اداری و فنی اشتغال دارند.

ز - اصطلاح «خدمه» یعنی آن دسته از کارکنان مأموریت که به امور خانگی اشتغال دارند.

ح - اصطلاح «خدمتکار شخصی» یعنی کسانی که خادم یکی از اعضاء مأموریت بوده و مستخدم دولت فرستنده نمی باشند.

ط - اصطلاح «اماکن مأموریت» یعنی ابنیه و یا قسمت هائی از ابنیه و زمین

متصل به آن که مالک آن هر که باشد برای انجام مأموریت از جمله برای محل اقامت رئیس مأموریت مورد استفاده قرار می گیرد.

ماده ۲

استقرار روابط دیپلماتیک بین دول واعزام مأموریت های دیپلماتیک دائم با رضایت متقابل انجام می گیرد.

ماده ۳

۱- وظائف مأموریت دیپلماتیک بالأخص عبارتست از:

الف- نمایندگی دولت فرستنده نزد دولت پذیرنده.

ب- حفظ منافع دولت فرستنده و اتباع آن در دولت پذیرنده تا حدودی که در حقوق بین الملل مورد قبول است.

ج- مذاکره با حکومت دولت پذیرند.

د- استحضار از اوضاع وسیر وقایع در دولت پذیرنده با استفاده از تمام وسائل مشروع و گزارش آن به حکومت دولت فرستنده.

ه- بسط روابط دوستانه وتوسعه روابط اقتصادی و فرهنگی و علمی بین دولت فرستنده و دولت پذیرنده. پژوهشگاه علوم انسانی ومطالعات فرهنگی

۲- هیچیک از مقررات این کنوانسیون نباید طوری تفسیر شود که مانع از انجام وظائف کنسولی بوسیله يك مأموریت دیپلماتیک گردد.

ماده ۴

۱- دولت فرستنده باید اطمینان حاصل کند که برای شخص نامزد شده بعنوان رئیس مأموریت- از طرف دولت پذیرنده پذیرش داده شده است.

۲- دولت پذیرنده ملزم نیست دلائل امتناع از صدور پذیرش را به اطلاع دولت فرستنده برساند.

ماده ۵

۱- دولت فرستنده می تواند پس از اعلام رسمی به دول ذی نفع يك رئيس مأموریت را برای نمایندگی خود نزد چند دولت و همچنین یکی از کارمندان دیپلماتیک خود را جهت انجام وظائف مربوطه نزد دولت های متعدد بگمارد مگر آنکه یکی از آن دولت ها صریحاً با این امر مخالفت ورزد.

۲- دولت فرستنده در صورتی که نمایندگی خود را نزد يك یا چند دولت به يك رئيس مأموریت محول کند می تواند در هر يك از دولتهائی که رئيس مأموریت در آنجا اقامت دائم ندارد يك مأموریت دیپلماتیک زیر نظر يك کاردار موقت تأسیس نماید.

۳- يك رئيس مأموریت یا يك کارمند دیپلماتیک مأموریت می تواند عهده دار نمایندگی دولت فرستنده نزد هر سازمان بین المللی باشد.

ماده ۶

چند دولت می توانند در آن واحد يك نفر را بعنوان رئيس مأموریت نزد دولت دیگری تعیین نمایند- مگر آنکه دولت پذیرنده مخالف این امر باشد.

ماده ۷

دولت فرستنده با توجه به مقررات مواد ۵ و ۸ و ۹ و ۱۱ در انتخابات کارمندان مأموریت آزاد است. دولت پذیرنده می تواند نام وابسته های نظامی و دریائی یا هوائی را قبلاً برای تصویب بخواهد.

ماده ۸

۱- کارمندان دیپلماتیک مأموریت علی الأصول تابعیت دولت فرستنده را خواهند داشت.

۲- کارمندان دیپلماتیک مأموریت را نمی توان جز با رضایت دولت پذیرنده از میان اتباع آن دولت انتخاب کرد. دولت پذیرنده می تواند در هر موقع رضایت خود را پس بگیرد.

۳- دولت پذیرنده می تواند همین حال را در مورد اتباع دولت ثالثی که تابعیت دولت فرستنده را ندارد برای خود حفظ کند.

ماده ۹

۱- دولت پذیرنده می تواند هر آن ویی آنکه التزامی به توجیه تصمیم خود داشته باشد به دولت فرستنده اطلاع دهد که رئیس یا هر يك از اعضاء دیپلماتیک مأموریت « شخص نامطلوب » است و یا آنکه هر کارمند دیگر مأموریت قابل قبول نیست. در این صورت دولت فرستنده آن شخص را بر حسب مورد فرا خواهد خواند و یا به خدمت وی در مأموریت پایان خواهد داد. شخصی را می توان قبل از ورود به خاک دولت پذیرنده « نامطلوب » یا « غیر قابل قبول » اعلام نمود.

۲- اگر دولت فرستنده از انجام تعهدات ناشی از بند اول این ماده امتناع ورزد و یا این تعهدات را در ظرف مهلتی معقول انجام ندهد - دولت پذیرنده می تواند از شناختن شخص مورد بحث به سمت عضو مأموریت خود داری کند.

ماده ۱۰

۱- مراتب زیر به وزارت امور خارجه دولت پذیرنده و یا به وزارتخانه دیگری که مقرر شده باشد اعلام خواهد گشت:

الف - انتخاب اعضاء مأموریت و ورود یا عزیمت قطعی و یا خاتمه مأموریت آنان.

ب - ورود و عزیمت قطعی شخصی که از افراد خانواده یکی از اعضاء مأموریت است و در صورت لزوم اعلام اینکه شخصی در شمار افراد خانواده یکی از

اعضاء مأموریت در آمده و یا از آن خارج شده است .

ج- ورود و عزیمت قطعی خدمتکاران شخصی که در خدمت اشخاص مورد نظر بند(الف) این ماده می باشند و در صورت لزوم اعلام اینکه این خدمتکاران خدمت اشخاص فوق الذکر را ترک می نمایند .

د- استخدام اشخاص مقیم کشور پذیرنده بعنوان اعضاء مأموریت یا خدمتکاران شخصی که از مزایا و مصونیت ها برخوردارند و بر کناری آنان .

۲- هر بار که ممکن باشد ورود و عزیمت قطعی اشخاص نیز باید قبلاً اعلام

گردد .

ماده ۱۱

۱- در صورت عدم توافق صریح نسبت به تعداد افراد مأموریت - دولت پذیرنده می تواند خواستار شود که تعداد این افراد با توجه به مقتضیات و اوضاع دولت پذیرنده و با توجه به نیازمندی های مأموریت از حدودی که خود معقول و متعارف تلقی می کند تجاوز ننماید .

۲- دولت پذیرنده همچنین می تواند در همان حدود و بدون تبعیض از پذیرفتن نوع معینی از کارمندان خودداری نماید .

ماده ۱۲

دولت فرستنده نباید قبل از تحصیل موافقت صریح و قبلی دولت پذیرنده در محلی غیر از محل استقرار مأموریت - دفتر دیگری متعلق به مأموریت برقرار نماید .

ماده ۱۳

۱- تاریخ شروع و عهده دار شدن وظائف رئیس مأموریت در دولت پذیرنده از زمانی تلقی می گردد که استوار نامه خود را تقدیم می کند - یا ورود خود را ضمن ارسال رونوشت استوار نامه به وزارت امور خارجه دولت پذیرنده یا هر وزارتخانه

دیگری که مقرر است با در نظر گرفتن رویه موجود در دولت پذیرنده که باید به نحو یکنواختی اعمال شود اعلام می نماید.

ترتیب تقدیم استوار نامه یا تسلیم رونوشت آن با توجه به تاریخ روز وساعت ورود رئیس مأموریت تعیین می گردد.

ماده ۱۴

۱- رؤسای مأموریت به سه طبقه تقسیم می شوند:

الف - سفیران دول و نمایندگان پاپ (نونس) که نزد رؤسای دول مأموریت می یابند و سایر رؤسای مأموریت که هم مقام آنان می باشند.

ب - فرستادگان و وزیران مختار دول و نمایندگان پاپ (انترنونس) که نزد رؤسای دول مأموریت می یابند.

ج - کاردارها که نزد وزرای امور خارجه مأموریت می یابند.

۲- جز از نظر تقدم در حضور و تشریفات هیچگونه فرقی بین رؤسای مأموریت ها از لحاظ طبقه وجود نخواهد داشت.

ماده ۱۵

دولت ها در باره طبقه رؤسای مأموریت خود با یکدیگر توافق خواهند کرد.

ماده ۱۶

۱- حق تقدم رؤسای مأموریت در هر طبقه بر حسب روز وساعتی که وظائف خود را به موجب ماده ۱۳ آغاز می کنند خواهد بود.

۲- تغییرات منظور شده در استوار نامه يك رئیس مأموریت تا آنجا که طبقه او را عوض نکند تأثیری در ترتیب تقدم او نخواهد داشت.

۳- مفاد این ماده مخل رسومی که نسبت به حق تقدم نماینده پاپ مورد قبول

دولت پذیرنده واقع شده یا در آینده خواهد شد، نخواهد بود.

ماده ۱۷

رئیس مأموریت ترتیب تقدم کارمندان دیپلماتیک مأموریت را به وزارت امور خارجه یا هر وزارتخانه دیگر که مقرر است اطلاع خواهد داد.

ماده ۱۸

در هر دولت تشریفات مربوط به پذیرفتن رؤسای مأموریت باید در مورد هر طبقه یکسان باشد.

ماده ۱۹

۱- هرگاه پست ریاست مأموریت بدون تصدی بوده یا رئیس مأموریت قادر به انجام وظائف خود نباشد يك کاردار موقت بعنوان رئیس مأموریت موقتاً انجام وظیفه خواهد کرد. نام کاردار موقت بوسیله رئیس مأموریت و در صورتی که رئیس مأموریت معذور باشد از طرف وزارت امور خارجه فرستنده به وزارت امور خارجه دولت پذیرنده یا به هر وزارتخانه دیگری که مقرر است اعلام خواهد گشت.

۲- در صورتی که هیچک از کارمندان دیپلماتیک مأموریت در دولت پذیرنده حضور نداشته باشند یکی از کارمندان اداری و فنی می تواند از طرف دولت فرستنده با رضایت دولت پذیرنده امور جاری اداری مأموریت را عهده دار گردد.

ماده ۲۰

مأموریت ورئیس آن حق دارند پرچم وعلامت دولت فرستنده را در اماکن مأموریت از جمله در محل اقامت رئیس مأموریت و بر روی وسائط نقلیه وی برافرازند.

ماده ۲۱

۱- دولت پذیرنده باید در حدود قوانین خود موجبات تسهیل تمليك دولت فرستنده را در اماكن مورد احتياج مأموریت در خاك دولت خود فراهم كند- و یا در تحصيل این اماكن از طریق دیگر به دولت فرستنده یاری نماید.

۲- دولت پذیرنده همچنین در صورت لزوم باید مأموریت را در تهیه مسكن مناسب برای کارمندان خود یاری نماید.

ماده ۲۲

۱- اماكن مأموریت مصونیت دارند و مأمورین دولت پذیرنده جز با رضایت رئیس مأموریت حق ورود به این اماكن را نخواهند داشت.

۲- دولت پذیرنده وظیفه خاص دارد کلیه تدابیر لازم را به منظور اینکه اماكن مأموریت مورد تجاوز و خسارت قرار نگرفته و آرامش و شئون آن متزلزل نگردد- اتخاذ نماید.

۳- اماكن مأموریت و اسباب و اثاث و اشیاء دیگر موجود در آن و همچنین وسائط نقلیه مأموریت مصون از تفتیش و مصادره و توقیف و یا اقدامات اجرائی خواهد بود.

ماده ۲۳

۱- دولت فرستنده و رئیس مأموریت بابت اماكن مأموریت که در مالکیت یا اجاره خود دارد از پرداخت هر نوع مالیات و عوارض ملی منطقه ای یا شهری معاف خواهد بود- مگر آنکه دریافت این مالیات ها یا عوارض در ازاء انجام خدمات خاص باشد.

۲- در صورتی که طبق قوانین دولت پذیرنده پرداخت این مالیات و عوارض به

عده شخصی باشد که با دولت فرستنده یا با رئیس مأموریت معامله می کند. معافیت مالیاتی موضوع این ماده منتفی خواهد بود.

ماده ۲۴

بایگانی و اسناد مأموریت در هر زمان و در هر مکان از تعرض مصون خواهد بود.

ماده ۲۵

دولت پذیرنده تسهیلات لازم را برای انجام وظائف مأموریت فراهم نمود.

ماده ۲۶

دولت پذیرنده آزادی رفت و آمد و مسافرت تمام اعضای مأموریت را در قلمرو خود با رعایت قوانین و مقررات مربوطه در باره مناطقی که ورود بدان از لحاظ امنیت ملی ممنوع بوده و یا تابع مقررات خاصی است - تأمین می نماید.

ماده ۲۷

۱- دولت پذیرنده آزادی ارتباطات مأموریت را به منظورهای رسمی اجازه داده و حمایت خواهد نمود. مأموریت می تواند برای تماس با حکومت و سایر مأموریت ها و کنسولگری های دولت فرستنده در هر جا از تمام وسائل ارتباطی لازم از جمله پیک دیپلماتیک و پیامهای «کد» و رمز استفاده نماید.

معهدا مأموریت نمی تواند جز با رضایت دولت پذیرنده دستگاه فرستنده رادیویی نصب نموده و مورد استفاده قرار دهد.

۲- مکاتبات رسمی مأموریت مصون است. اصطلاح «مکاتبات رسمی» شامل تمام مکاتبات مربوط به مأموریت و انجام وظائف آن می باشد.

۳- کیسه دیپلماتیک نباید باز شده یا توقیف گردد.

۴- بسته های جزء کیسه دیپلماتیک باید دارای علامات خارجی مشهود و مشخص کیفیت آن بوده - فقط حاوی اسناد دیپلماتیک یا اشیاء مورد استعمال رسمی باشد .

۵- پیک دیپلماتیک که باید دارای مدرک رسمی حاکی از سمت وی و تعداد بسته های جزء کیسه دیپلماتیک باشد در اجرای وظائف خود از حمایت دولت پذیرنده برخوردار خواهد بود . شخص پیک مصونیت داشته و به هیچ عنوان بازداشت یا زندانی نخواهد شد .

۶- دولت فرستنده یا مأموریت می تواند پیک های دیپلماتیک مخصوص منصوب نماید و در این صورت مقررات بند ۵ این ماده و مصونیت مندرج در آن فقط تا زمانی که پیک مزبور کیسه دیپلماتیک خود را به مقصد می رساند جاری خواهد بود .

۷- کیسه دیپلماتیک را می توان به فرمانده یک هواپیمای بازرگانی که باید در یک محل ورودی مجاز فرود آید سپرد . فرمانده مزبور که پیک دیپلماتیک تلقی نخواهد شد باید دارای مدرک رسمی حاکی از تعداد بسته های جزء کیسه دیپلماتیک باشد .

مأموریت می تواند یکی از اعضاء خود را برای دریافت مستقیم و آزادانه کیسه دیپلماتیک از شخص فرمانده هواپیما اعزام دارد .

ماده ۲۸

ماده ۲۸

عوااید و کارمزد دریافتی از طرف مأموریت بابت انجام وظائف رسمی از پرداخت کلیه مالیات ها و عوارض معاف است .

ماده ۲۹

شخص مأمور دیپلماتیک مصون است و نمی توان او را به هیچ عنوان مورد توقیف یا بازداشت قرار داد . دولت پذیرنده با وی رفتار محترمانه ای که در شأن او

است خواهد داشت و اقدامات لازم را برای ممانعت از وارد آمدن لطمه به شخص و آزادی و حیثیت او اتخاذ خواهد کرد.

ماده ۳۰

۱- محل اقامت خصوصی مأمور دیپلماتیک مانند اماکن مأموریت مصون و مورد حمایت خواهد بود.

۲- اسناد و مکاتبات و همچنین با رعایت بند ۳ ماده ۳۱ اموال مأمور دیپلماتیک مصون خواهد بود.

ماده ۳۱

مأمور دیپلماتیک در دولت پذیرنده از مصونیت تعقیب جزائی بر خوردار است و از مصونیت دعاوی مدنی و اداری نیز بهره مند خواهد بود مگر در موارد زیر:

الف - دعوی راجع به مال غیر منقول خصوصی واقع در قلمرو دولت پذیرنده - مگر آنکه مأمور دیپلماتیک مال را به نمایندگی دولت فرستنده و برای مقاصد مأموریت در تصرف داشته باشد.

ب - دعوی راجع به ماترکی که در آن مأمور دیپلماتیک بطور خصوصی ونه به نام دولت فرستنده وصی و امین ترکه و وارث یا موصی له واقع شده باشد.

ج - دعوی راجع به فعالیت های حرفه ای یا تجاری از هر نوع که مأمور دیپلماتیک در خاک دولت پذیرنده و خارج از وظائف رسمی خود به آن اشتغال دارد.

۲- مأمور دیپلماتیک مجبور به ادای شهادت نیست.

۳- علیه مأمور دیپلماتیک مبادرت به هیچگونه عملیات اجرائی نخواهد شد - جز در موارد مذکور در بندهای الف - ب و ج قسمت اول این ماده و به شرط آنکه این عملیات اجرائی به مصونیت شخص یا محل اقامت او لطمه ای وارد نیابد.

۴- مصونیت قضائی مأمور دیپلماتیک در دولت پذیرنده او را از تعقیب قضائی

دولت فرستنده معاف نخواهد داشت .

ماده ۳۲

۱- دولت فرستنده می تواند مصونیت قضائی مأمورین دیپلماتیک و اشخاصی را که بر طبق ماده ۳۷ از مصونیت برخوردار دارند - سلب نماید .

۲- سلب مصونیت باید صراحتاً اعلام شود .

۳- در صورت اقامه دعوی از طرف مأمور دیپلماتیک یا شخصی که بر طبق ماده ۳۷ از مصونیت قضائی بهره مند است استناد به مصونیت قضائی در قبال دعاوی متقابل که مستقیماً با دعوی اصلی ارتباط دارد - پذیرفته نخواهد بود .

۴- سلب مصونیت قضائی نسبت به دعوی مدنی یا اداری متضمن سلب مصونیت نسبت به اجرای حکم نخواهد بود . برای اجرای آن اعلام سلب مصونیت جداگانه ضروری است .

ماده ۳۳

۱- مأمور دیپلماتیک با رعایت بند ۳ این ماده در مورد خدمات انجام شده برای دولت فرستنده از مقررات بیمه های اجتماعی که ممکن است در دولت پذیرنده لازم الاجراء باشد - معاف است .

۲- معافیت مندرج در بند ۱ این ماده نیز شامل خدمتکاران شخصی که در خدمت انحصاری مأمور دیپلماتیک می باشند - می گردد - مشروط بر آنکه این خدمتکاران :

الف - تبعه دولت پذیرنده نبوده یا در آن اقامت دائم نداشته باشند .

ب - مقررات بیمه های اجتماعی دولت فرستنده یا دولت ثالث در مورد آنان اعمال گردد .

۳- مأمور دیپلماتیک باید در مورد اشخاصی که در خدمت او هستند و مشمول

معافیت مندرج در بند ۲ این ماده نمی باشد تکالیف ناشی از مقررات بیمه های اجتماعی دولت پذیرنده را که به کار فرما تحمیل می شود - رعایت نماید .

۴- معافیت مذکور در بندهای ۱ و ۲ این ماده مانع از قبول بالاختیار و استفاده از بیمه اجتماعی دولت پذیرنده تا حدودی که مورد قبول این دولت باشد - نخواهد بود .

۵- مقررات این ماده مخل توافقاتی دو جانبه و چند جانبه که در گذشته راجع به بیمه های اجتماعی منعقد شده نبوده و مانع از انعقاد چنین توافقاتی در آینده نخواهد بود .

ماده ۳۴

مأمور دیپلماتیک از پرداخت کلیه مالیات ها و عوارض شخصی یا مالی یا مملکتی یا منطقه ای یا شهری جز در موارد زیر معاف است :

الف - مالیات غیر مستقیم که معمولاً جزء قیمت کالا یا خدمت محسوب می شود .

ب - مالیات ها و عوارض اموال غیر منقول خصوصی واقع در قلمرو دولت پذیرنده - جز در مواردی که مأمور دیپلماتیک مال را به نمایندگی دولت فرستنده برای مقاصد مأموریت در تصرف داشته باشد .

ج - مالیات بر ارث که از طرف دولت پذیرنده دریافت می گردد - با رعایت مفاد بند ۴ ماده ۳۹ - .

د - مالیات و عوارض مأخوذه از درآمدهای شخصی حاصل در دولت پذیرنده و همچنین مالیات بر سرمایه های بکار افتاده در بنگاههای تجارتي آن دولت .

ه - مالیات و عوارضی که در برابر انجام خدمات خاص وصول می شود .

و - هزینه های ثبت و دادرسی و رهن و تمبر در مورد اموال غیر منقول با رعایت مفاد ماده ۲۳ .

ماده ۳۵

دولت پذیرنده مأمورین دیپلماتیک را از انجام خدمات شخصی و خدمات عمومی به هر صورت و شکل و الزامات نظامی از قبیل مصادره و بیگاری و اسکان افراد نظامی معاف خواهد داشت.

ماده ۳۶

۱- دولت پذیرنده طبق قوانین و مقرراتی که ممکن است وضع نمایند ورود اشیاء زیر را با معافیت از حقوق گمرکی و عوارض و سایر هزینه های فرعی - جز مخارج انبار داری و باربری و هزینه های ناشی از خدمات مشابه - اجازه خواهد داد:

الف - اشیاء مورد استفاده رسمی مأموریت.

ب - اشیاء مورد استفاده شخصی مأمور دیپلماتیک یا بستگان او که اهل خانه او هستند و از جمله اثاثیه ای که برای منزل خود لازم دارد.

۲- توشه شخصی مأمور دیپلماتیک از تفتیش معاف است مگر اینکه دلایل جدی دال بر وجود اشیائی در آن که مشمول معافیت های مندرج در بند ۱ این ماده نیست در دست بوده و یا ورود و صدور آن اشیاء به موجب قوانین یا مقررات قرنطینه دولت پذیرنده ممنوع باشد.

در چنین صورتی تفتیش جز در حضور مأمور دیپلماتیک یا نماینده مجاز او صورت نخواهد گرفت.

ماده ۳۷

۱- بستگان مأمور دیپلماتیک که اهل خانه او هستند بشرط آنکه تبعه دولت پذیرنده نباشند از مزایا و مصونیت های مندرج در مواد ۲۹ تا ۳۶ برخوردار خواهند بود.

۲- کارمندان اداری و فنی مأموریت و همچنین بستگان آنها که اهل خانه آنها

هستند بشرط آنکه تبعه دولت پذیرنده یا مقیم دائم آن دولت نباشند از مزایا و مصونیت های مندرج در مواد ۲۹ تا ۳۵ بهره مند خواهند بود ولی مصونیت از صلاحیت مقامات دولت پذیرنده در امور مدنی واداری موضوع بند اول ماده ۳۱ شامل اعمال خارج از وظایف آنها نخواهد شد. اشخاص مذکور همچنین از مزایای مندرج در بند ۱ از ماده ۳۶ در مورد اشیائی که برای استقرار اولیه وارد می کنند استفاده خواهند نمود.

۴- خدمتکاران شخصی اعضاء مأموریت که تبعه دولت پذیرنده یا مقیم دائم آن دولت نیستند از پرداخت مالیات و عوارض بابت حقوقی که در قبال انجام وظیفه دریافت می دارند معاف خواهند بود. استفاده آنان از مزایا و مصونیت های دیگر فقط در حدودی که مورد قبول دولت پذیرنده باشد خواهد بود. معهذاً دولت پذیرنده نباید حق حاکمیت خود را در مورد این اشخاص طوری اعمال نماید که به نحو بی تناسبی مانع انجام وظائف مأموریت گردد.

ماده ۳۸

۱- مأمور دیپلماتیک که تبعه دولت پذیرنده و یا مقیم دائم آن دولت می باشد فقط در مورد اعمال رسمی مربوط به وظائف خود از مصونیت قضائی و مصونیت از تعرض بهره مند خواهد بود. مگر آنکه دولت پذیرنده مزایا و مصونیت های بیشتری به او اعطاء کرده باشد.

۲- سایر کارمندان مأموریت و خدمتکاران شخصی که تبعه دولت پذیرنده یا مقیم دائم آن دولت می باشند فقط تا حدودی که مورد قبول دولت پذیرنده باشد از مزایا و مصونیت ها برخوردار خواهند بود.

معهذاً دولت پذیرنده نباید حق حاکمیت خود را در مورد این اشخاص طوری اعمال نماید که به نحو بی تناسبی مانع انجام وظائف مأموریت گردد.

ماده ۳۹

۱- اشخاصی که در استفاده از مصونیت‌ها و مزایا ذیحق می‌باشند به مجرد ورود به قلمرو دولت پذیرنده برای تصدی مأموریت خود از این مصونیت‌ها و مزایا بهره‌مند می‌شوند و اگر قبلاً در قلمرو آن دولت باشند استفاده از این مزایا و مصونیت‌ها از تاریخی است که انتصاب آنها به وزارت امور خارجه یا هر وزارتخانه دیگر دولت پذیرنده که مقرر است اعلام گردد.

۲- وقتی که مأموریت شخصی بهره‌مند از مزایا و مصونیت‌ها خاتمه یابد این مزایا و مصونیت‌ها معمولاً در موقع ترك خاک آن کشور یا در انقضای موعد مناسبی که برای انجام این منظور به وی اعطاء می‌شود قطع می‌گردد. لیکن این مزایا و مصونیت‌ها حتی در صورت وجود اختلاف مسلحانه تا این مواعد ادامه خواهد داشت. معهداً مصونیت نسبت به اعمالی که شخص بهره‌مند در اجرای وظائف خود به سمت عضو مأموریت انجام داده باقی است.

۳- در صورت فوت یکی از اعضاء مأموریت اعضای خانواده او از مزایا و مصونیت‌ها تا انقضای مهلت مناسبی که برای ترك خاک دولت پذیرنده به آنها اعطاء می‌گردد کما فی السابق بهره‌مند خواهند بود.

۴- در صورت فوت يك عضو مأموریت که تبعه دولت پذیرنده یا مقیم دائم در آن دولت نمی‌باشد و یا در صورت فوت یکی از بستگان او که اهل خانه او هستند دولت پذیرنده خروج اموال منقول متوفی را اجازه می‌دهد به استثنای اموالی که در آن کشور تحصیل شده و در موقع فوت ممنوع الصدور باشد. از اموال منقول که وجود آن در دولت پذیرنده صرفاً به سبب حضور متوفی در آنجا به سمت عضو مأموریت یا یکی از بستگان عضو مأموریت بوده مالیات بر ارث اخذ نمی‌گردد.

ماده ۴۰

۱- موقعی که مأمور دیپلماتیک به قصد عزیمت یا بازگشت به محل مأموریت

و یا برای مراجعت به وطن از خاک دولت ثالثی که در صورت لزوم رواید صادر نموده عبور می کند یا در آنجا حضور دارد دولت ثالث او را از تعرض مصون داشته و مشمول کلیه مصونیت هائی که برای عبور یا بازگشت وی ضرورت دارد خواهد نمود. همین مقررات از طرف دولت ثالث در مورد اعضاء خانواده مأمور که از مزایا و مصونیت ها بهره مندند و همراه مأمور دیپلماتیک یا جداگانه برای پیوستن به او یا مراجعت به وطن مسافرت می کنند اعمال خواهد شد.

۲- دولت های ثالث نباید در شرایط مشابه به آنچه در بند اول این ماده مقرر است عبور کارمندان اداری و فنی یا خدمه مأموریت و افراد خانواده آنها را از سرزمین خود دچار اشکال سازند.

۳- دولت های ثالث نسبت به مکاتبات و سایر وسائل ارتباطیه رسمی از جمله پیامهای کد و رمز که از خاک آنها می گذرد همان آزادی و حمایتی را اعطاء خواهند کرد که دولت پذیرنده در این باره مرعی می دارد. نسبت به پیکهای دیپلماتیک که در صورت لزوم رواید تحصیل کرده اند و نیز نسبت به کیسه های دیپلماتیک عبوری همان مصونیت از تعرض و حمایتی را که دولت پذیرنده ملزم به رعایت است اعطا خواهند کرد.

۴- تکالیف دولتهای ثالث بر طبق بندهای ۱ و ۲ و ۳ این ماده نسبت به اشخاص مذکور در این بندها و وسائل ارتباطیه رسمی و کیسه های دیپلماتیک نیز که به علت «فورس ماژور» در قلمرو دولت ثالث می باشند مجری خواهد بود.

ماده ۴۱

۱- کلیه اشخاصی که از مزایا و مصونیت ها بهره مند می باشند بدون آنکه به مزایا و مصونیت های آنها لطمه ای وارد آید مکلفند قوانین و مقررات دولت پذیرنده را محترم شمرده و از مداخله در امور داخلی آن دولت خودداری نمایند.

۲- کلیه امور رسمی که برای اقدام و مذاکره با دولت پذیرنده از طرف دولت

فرستنده به عهده مأموریت گذاشته شده باید از طریق وزارت امور خارجه دولت پذیرنده یا به وسیله آن و یا هر وزارتخانه دیگری که مقرر است انجام گیرد.

۳- اماکن مأموریت طوری مورد استفاده قرار خواهد گرفت که با وظائف مأموریت مندرج در این کنوانسیون یا در سایر قواعد حقوق بین الملل کلی و یا در توافقه‌های خاص لازم الاجراء بین دولت فرستنده و دولت پذیرنده مغایر نباشد.

ماده ۴۲

مأمور دیپلماتیک در دولت پذیرنده فعالیت حرفه ای یا تجارتي به قصد انتفاع شخصی نخواهد داشت.

ماده ۴۳

مأموریت مأمور دیپلماتیک از جمله در موارد زیر پایان می پذیرد:
الف- موقعی که دولت فرستنده خاتمه مأموریت مأمور دیپلماتیک را به دولت پذیرنده اطلاع دهد.

ب- موقعی که دولت پذیرنده طبق بند ۲ از ماده ۹ به دولت فرستنده اطلاع می دهد که از شناختن مأمور دیپلماتیک به عنوان عضو مأموریت خود داری می کند.

ماده ۴۴

دولت پذیرنده وظیفه دارد حتی در صورت وجود اختلاف مسلحانه تسهیلات لازم را فراهم آورد تا اشخاص بهره مند از مزایا ومصونیت ها بجز اتباع خود ونیز افراد خانواده آنها بدون توجه به تابعیت آنها بتوانند در اولین فرصت خاک آن دولت را ترك گویند. دولت مزبور بخصوص باید در صورت احتیاج وسائل نقلیه مورد لزوم را برای خود واموالشان در اختیار آنان بگذارد.

ماده ۴۵

در صورت قطع روابط دیپلماتیک بین دو دولت و یا زمانی که مأموریت بطور

قطعی یا موقتی خاتمه یافته است :

الف - دولت پذیرنده موظف است حتی در صورت وجود اختلاف مسلحانه اماکن مأموریت و همچنین اموال و بایگانی آنرا محترم شمرده و حمایت نماید .

ب - دولت فرستنده می تواند حفاظت اماکن مأموریت را با اموالی که در آن قرار دارد و همچنین حفاظت بایگانی آنرا به دولت ثالثی که مورد قبول دولت پذیرنده باشد واگذار نماید .

ج - دولت فرستنده می تواند منافع خود و منافع اتباع خود را به دولت ثالثی که مورد قبول دولت پذیرنده باشد واگذار نماید .

ماده ۴۶

دولت فرستنده می تواند با جلب رضایت قبلی دولت پذیرنده و بنا به درخواست دولت ثالثی که در دولت اخیر نمایندگی ندارد موقتاً عهده دار حفظ منافع دولت ثالث و اتباع آن گردد .

ماده ۴۷

۱- دولت پذیرنده در اجرای مقررات این کنوانسیون تبعیض بین دولتها قائل نخواهد شد .

۲- معهدا موارد زیر تبعیض تلقی نخواهد شد :

الف - اینکه دولت پذیرنده یکی از مقررات این کنوانسیون را بعلت آنکه در خاک دولت فرستنده نسبت به مأموریت او در این مورد محدودیت قائل شده اند بطور محدود اجرا کند .

ب - اینکه دولتهائی بنا بر عرف و عادت و یا از طریق معاهده مزایائی مناسبتر از آنچه مقررات این کنوانسیون پیش بینی کرده و متقابلاً به یکدیگر اعطاء نمایند .

ماده ۴۸

کنوانسیون حاضر برای امضاء کلیه دول عضو سازمان ملل متحد یا يك سازمان تخصصی و نیز هر دولت پیوسته به اساسنامه دیوان بین المللی دادگستری و هر دولت دیگری که به این منظور از طرف مجمع عمومی سازمان ملل متحد دعوت گردد بطریق زیر مفتوح خواهد بود:

تا ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱ در وزارت امور خارجه دولت فدرال اتریش و از آن پس تا ۳۱ مارس ۱۹۶۲ در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک.

ماده ۴۹

کنوانسیون حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۵۰

کنوانسیون حاضر برای الحاق هر دولتی که جزء یکی از چهار طبقه مذکور در ماده ۴۸ باشد مفتوح خواهد بود. اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۵۱

- ۱- کنوانسیون حاضر سی روز پس از تاریخ تسلیم بیست و دومین سند تصویب یا الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد لازم الاجراء خواهد شد.
- ۲- کنوانسیون حاضر در مورد هر يك از دولی که آنرا پس از تسلیم بیست و دومین سند تصویب یا الحاق تصویب نمایند یا بدان ملحق شوند سی روز پس از تسلیم سند تصویب یا الحاق آن دولت لازم الاجراء خواهد شد.

ماده ۵۲

دبیر کل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به اطلاع تمام دولتهائی که عضو یکی از چهار طبقه مذکور در ماده ۴۸ باشند خواهد رساند:

الف - امضاء کنوانسیون حاضر از طرف دولتها و تسلیم اسناد تصویب یا الحاق طبق مفاد مواد ۴۸ و ۴۹ و ۵۰.

ب - تاریخی که کنوانسیون حاضر به موجب ماده ۵۱ لازم الاجراء می شود.

ماده ۵۳

نسخه اصلی کنوانسیون حاضر که متن های انگلیسی، چینی، اسپانیائی، فرانسه و روسی آن متساویاً معتبر می باشند به دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد شد. دبیر کل رونوشت های گواهی شده و مطابق اصل آنرا به تمام دول مشمول یکی از چهار طبقه مذکور در ماده ۴۸ تسلیم می نماید.

بنا به مراتب نمایندگان تام الاختیار امضاء کننده زیر که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیارات لازم می باشند کنوانسیون حاضر را امضاء نمودند.

وین هیجدهم آوریل یکهزار و نهصد و شصت و یک

پروتکل اختیاری مربوط به حل اجباری اختلافات کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک

دول طرف این پروتکل و کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک مصوب کنفرانس سازمان ملل متحد منعقد شده در وین از دوم مارس تا چهارم آوریل ۱۹۶۱ که از این پس «کنوانسیون» نامیده خواهد شد.

با اظهار تمایل به توسل به قضاوت اجباری دیوان دادگستری بین‌المللی تا آنجا که به آنها مربوط است برای حل کلیه اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای «کنوانسیون» مگر آنکه در مهلت معقول راه حل دیگری مورد توافق مشترك قرار گرفته باشد نسبت به مقررات زیر توافق نمودند:

ماده ۱

اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای «کنوانسیون» در صلاحیت اجباری دیوان بین‌المللی دادگستری می‌باشد. هر دولت طرف اختلاف و امضاء کننده این پروتکل می‌تواند بوسیله دادخواست اختلافات را در دیوان طرح نماید.

ماده ۲

طرفین می‌توانند ظرف مدت دوماه بعد از اعلام وجود اختلاف به یکدیگر با توافق مشترك بجای دیوان دادگستری بین‌المللی موضوع را به يك محکمه داوری ارجاع نمایند.

درخاتمه این مهلت هر يك از طرفین می‌توانند اختلاف را ضمن دادخواستی در دیوان طرح کنند.

ماده ۳

۱- طرفین همچنین می توانند در عرض همان دو ماه مهلت مشترکاً توافق کنند که قبل از رجوع به دیوان دادگستری بین المللی متوسل به سازش گردند.

۲- کمیون سازش تا پنج ماه پس از تاریخ تشکیل باید توصیه های خود را تسلیم نماید. اگر توصیه های مزبور در عرض دو ماه از تاریخ اعلام مورد قبول طرفهای اختلاف قرار نگیرد هر يك از طرفین می توانند موضوع مورد اختلاف را ضمن تسلیم دادخواستی در دیوان طرح نمایند.

ماده ۴

دولت های طرف تعهد «کنوانسیون» پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت و پروتکل حاضر می توانند اعلام دارند که مقررات این پروتکل شامل اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت نیز خواهد شد. اعلامیه های مربوط به این موضوع به اطلاع دبیر کل سازمان ملل متحد خواهد رسید.

ماده ۵

پروتکل حاضر برای امضاء کلیه دولتهای طرف کنوانسیون وین بطریق زیر مفتوح خواهد بود:

تا ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱ در وزارت امور خارجه دولت فدرال اتریش و پس از آن تا ۳۱ مارس ۱۹۶۲ در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک.

ماده ۶

پروتکل حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۷

پروتکل حاضر برای الحاق کلیه دولتهائی که به کنوانسیون وین پیوندند مفتوح خواهد بود. اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۸

۱- پروتکل حاضر از روزی که کنوانسیون لازم الاجراء می شود یا سی روز پس از تسلیم دومین سند تصویب یا الحاق به پروتکل به دبیر کل سازمان ملل متحد هر کدام مؤخر باشد لازم الاجراء خواهد بود.

۲- برای دولتی که این پروتکل را بعد از لازم الاجراء شدن طبق بند ۱ این ماده تصویب نماید یا بدان ملحق گردد، پروتکل سی روز بعد از تاریخ تسلیم سند تصویب یا الحاق لازم الاجراء می شود.

ماده ۹

دبیر کل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به اطلاع دولتهائی که ممکن است به کنوانسیون پیوندند خواهد رسانید:

الف- امضاء پروتکل حاضر از طرف دول و تسلیم اسناد تصویب یا الحاق بر طبق مواد ۵ و ۶ و ۷.

ب- اعلامیه هائی که طبق ماده ۴ پروتکل حاضر صادر می گردد.

ج- تاریخی که پروتکل حاضر طبق ماده هشتم لازم الاجراء می شود.

ماده ۱۰

نسخه اصلی پروتکل حاضر که متن های انگلیسی، چینی، اسپانیائی، فرانسه و روسی آن متساویاً معتبر می باشد به دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد

شد و دبیر کل رونوشت‌های مطابق با اصل و گواهی شده ای برای کلیه دولتهای مذکور در ماده ۵ خواهد فرستاد.

بنا به مراتب نمایندگان تام الاختیار امضاء کننده زیر که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیارات لازم می باشند پروتکل حاضر را امضاء نمودند.

وین هیجدهم آوریل یکهزار و نهصد و شصت و یک

پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک

دول طرف این پروتکل و کنوانسیون وین در باره روابط دیپلماتیک مصوب کنفرانس ملل متحد منعقدہ در وین از دوم مارس تا چهاردهم آوریل ۱۹۶۱ که از این پس «کنوانسیون» نامیده خواهد شد.

با اظهار تمایل نسبت به برقراری اصول مربوط به تحصیل تابعیت از طرف اعضاء مأموریت های دیپلماتیک خود و بستگان آنها که اهل خانه هستند در باره مقررات زیر توافق نمودند:

ماده ۱

از لحاظ پروتکل حاضر اصطلاح «اعضاء مأموریت» همان مفهوم بند ب از ماده اول «کنوانسیون» را دارد یعنی شامل «رئیس مأموریت و کارمندان مأموریت» خواهد بود.

ماده ۲

اعضاء مأموریت که تابعیت دولت پذیرنده را ندارند و بستگان آنها که از اهل خانه آنها می باشند تابعیت دولت پذیرنده را صرفاً به سبب مقررات قانونی آن دولت بدست نخواهد آورد.

ماده ۳

پروتکل حاضر برای امضاء کلیه دولتهائی که به کنوانسیون می پیوندند بطریق زیر مفتوح خواهد بود:

تا ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱ در وزارت امور خارجه دولت فدرال اتريش و پس از آن تا ۳۱ مارس ۱۹۶۲ در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک .

ماده ۴

پروتکل حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد .

ماده ۵

پروتکل حاضر برای الحاق کلیه دولتهائی که به کنوانسیون می پیوندند مفتوح خواهد بود . اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد .

ماده ۶

۱- پروتکل حاضر از روزی که کنوانسیون لازم الاجراء می شود یا سی روز پس از تسلیم دومین سند تصویب یا الحاق به پروتکل به دبیر کل سازمان ملل متحد هر کدام مؤخر باشد لازم الاجراء خواهد بود .

۲- برای دولتی که پروتکل حاضر را بعد از لازم الاجراء شدن طبق بند ۱ این ماده تصویب نماید یا بدان ملحق گردد - پروتکل سی روز بعد از تاریخ تسلیم تصویب یا الحاق لازم الاجراء می شود .

ماده ۷

دبیر کل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به اطلاع دولتهائی که ممکن است به کنوانسیون پیوندند خواهد رساند :

الف - امضاء پروتکل حاضر از طرف دول و تسلیم اسناد تصویب یا الحاق طبق مواد ۳ و ۴ و ۵ .

ب - تاریخی که پروتکل حاضر طبق ماده ششم لازم الاجراء می شود .

ماده ۸

نسخه اصلی پروتکل حاضر که متن های انگلیسی، چینی، اسپانیایی، فرانسه و روسی آن متساویاً معتبر می باشد به دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد شد و دبیرکل رونوشت های مطابق با اصل و گواهی شده ای برای کلیه دولتهای مذکور در ماده ۳ ارسال خواهد داشت.

بنابه مراتب نمایندگان تام الاختیار امضاء کننده زیر که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیارات لازم می باشند این پروتکل را امضاء نمودند.

وین هیجدهم آوریل یکهزار و نهصد و شصت و یک

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی